

ÇOKGÖZLÜLER TANI KARTI -3 (Polyommatus sp.)

(3- ÖN KANAT BAZAL KISMINDA BENEK TAŞIMAYANLAR)

Çokgözlüler ailesi birbirine çok benzer kelebeklerden oluşur ve ülkemizin en yaygın kelebek ailelerindendir. Ailenin genel morfolojik özelliği kanat altında dış kenarda taşıdıkları turuncu üçgenler ve bunun iç kısmında ve gövdeye yakın sıralanan beyaz halkalı siyah beneklerdir. Ayrıca her iki kanat ortasında birer diskal benek taşırlar.

Erkek çokgözlülerin kanat üstü genellikle mavi , dişilerin ise kahverengidir.

Bu gruptaki kelebeklerin tanı kartlarında esas alınacak sınıflandırması şu şekildedir; önce arka kanat altı orta dış bantta yer alan beneklerin dizilimine göre iki ana grup sonra da bu ana grupların altında aşağıda görülen gruplar;

POLYOMMATUS DİZİLİMİ OLANLAR (Benekler düzgün yay çizer)

1. ÖN KANAT ALT KISMINDA BAZAL BENEK TAŞIYANLAR;

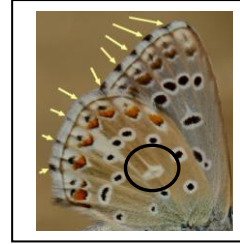
- Çokgözlü Mavi (*Polyommatus icarus*)
- Çokgözlü Hatay Mavisi (*Polyommatus bollandi*)
- Çokgözlü Buzulmavi (*Polyommatus buzulmavi*)
- Çokgözlü Cilo Mavisi (*Polyommatus cilius*)
- Çokgözlü Büyük Turan Mavisi (*Polyommatus myrrha*)
- Çokgözlü Küçük Turan Mavisi (*Polyommatus cornelia*)
- Çokgözlü Edon Mavisi (*Polyommatus aedon*)
- Çokgözlü Eros (*Polyommatus eros*)
- Çokgözlü Yalancı Eros (*Polyommatus eroides*)

2. ÇİLLİ MAVİLER; Saçaklar damalı, Diskal benek boş

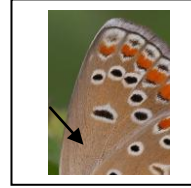
Tanı kartı ; <http://www.trakel.org/pdf/46012.pdf>

- Çokgözlü Gök Mavi (*Polyommatus bellargus*)
- Çokgözlü Çilli Mavi (*Polyommatus coridon*)
- Çokgözlü Anadolu Çilli Mavisi (*Polyommatus ossmar*)
- Çokgözlü Yalancı Çilli Mavi (*Polyommatus coridonius*)
- Çokgözlü Levantin Çilli Mavisi (*Polyommatus syriacus*)
- Çokgözlü Hakkari Çillisi (*Polyommatus dezinus*)

3. ÖN KANAT ALT KISMINDA BAZAL BENEK TAŞIMAYANLAR;

- Çokgözlü Menekşe Mavisi (*Polyommatus thersites*)
- Çokgözlü Turkuaz Mavisi (*Polyommatus dorylas*)
- Çokgözlü Amanda (*Polyommatus amandus*)
- Çokgözlü Eşer Mavisi (*Polyommatus escheri*)

4. GÜMÜŞ BENEK TAŞIYAN ÇOKGÖZLÜLER;

- Çokgözlü Gümüşmavi (*Polyommatus lowei*)
- Acem Çokgözlüsü (*Polyommatus alcedo*)
- Rose'nin Çokgözlüsü (*Polyommatus rosei*)
- İran Çokgözlüsü (*Polyommatus morgianus*)

Tüm arka kanat benekleri neredeyse düzgün bir yay çizer. Ön iki benek bu yayı bozmaz.

ARICIA DİZİLİMİ OLANLAR (Ön kanat kenarına yakın iki benek yaydan ayrı seyredir)

5. BALKAN MAVİ KELEBEKLERİ;

- Çokgözlü Balkan Mavisi (*Polyommatus anteros*)
- Çokgözlü Anadolu Mavisi (*Polyommatus crassipunctus*)
- Çokgözlü Lübnan Mavisi (*Polyommatus bassoni*)

6. ÇOKGÖZLÜ ESMER VE BENZERLERİ;

- Çokgözlü Esmer (*Polyommatus agestis*)
- Çokgözlü Ormanesmeri (*Polyommatus artaxerxes*)
- Çokgözlü Teberda Mavisi (*Polyommatus teberdinus*)

7. DİĞER ARICIA DİZİLİMLİ KELEBEKLER;

- Anadolu Çokgözlüsü (*Polyommatus hyacinthus*)
- Çokgözlü Toros Mavisi (*Polyommatus isauricus*)
- Torul Çokgözlüsü (*Polyommatus torulensis*)
- Geranyum Çokgözlüsü (*Polyommatus eumedon*)

Arka kanat benekleri düzgün bir yay çizmez. Ön iki benek yayı bozar.

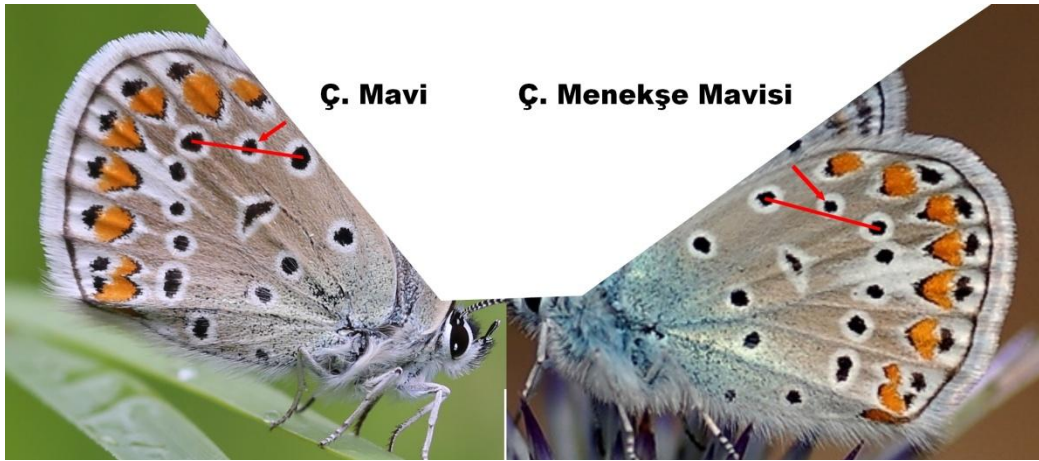

BU KARTTA

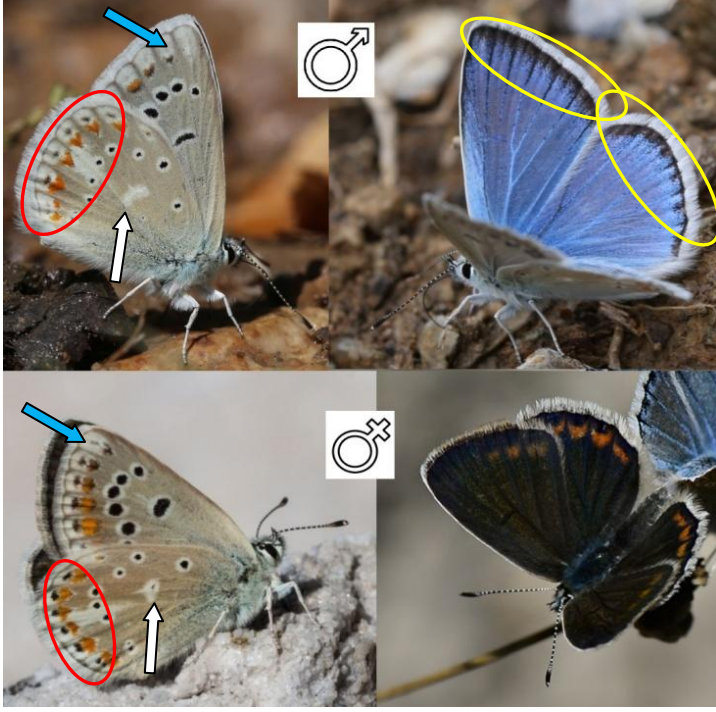
Çokgözlü Menekşe Mavis (*Polyommatus thersites*)

- Öncelikle bu kartta yer alan tüm kelebeklerde olduğu gibi ,ön kanat bazal bölgede benek taşımaz.(Beyaz oklar)
- Turuncu üçgenleri belirgin, koyu renkli üçgenler şeklindedir. (Kırmızı halkalar)
- Erkek kanat üstü temizdir ,siyah pul içermez ve rengi Çokgözlü mavi'den biraz daha koyudur.
- Erkek kanat altı görselde olduğu gibi iki renkte de görülebilir.
- Ön kanadın kapalı olduğu ve bazal beneğin görünmediği durumlarda ,Çokgözlü mavi ve Çokgözlü menekşe mavisini ayırt etmek için aşağıdaki yöntem kullanılabilir. Menekşe mavisinde işaretli benek çizilen bu hattın üzerinde kalır.

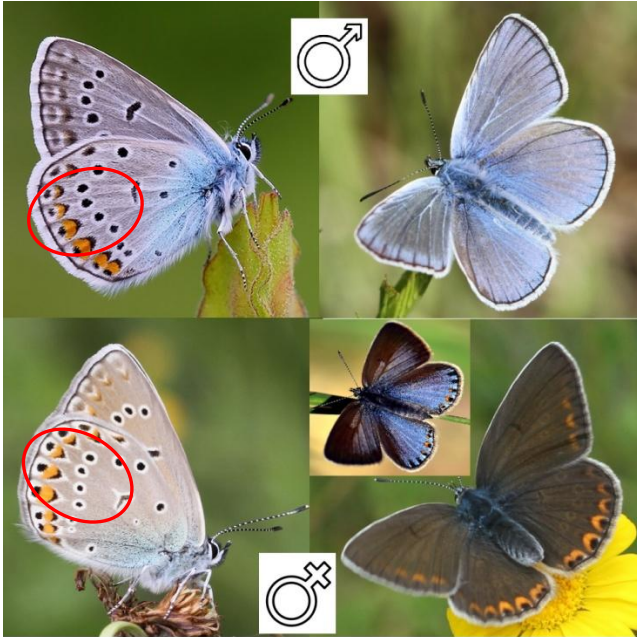

Çokgözlü Turkuvaz Mavisi(*Polyommatus dorylas*)

- Bu kartta yer alan tüm kelebeklerde olduğu gibi ,ön kanat bazal bölgede benek taşımaz.
- Erkek ve dişi bireylerde siyah çerçeve taşımayan ve beyaz alan içerisinde yer alan zayıf turuncu kenar üçgenleri türün tanımı için en kolay belirteçlerdir. (Kırmızı halkalar)
- Benekleri çevreleyen beyaz alan apekse yaklaştıkça kalınlaşır ,hatta apeks sade beyaz olabilir.(Mavi oklar)
- Parlak mavi kanat üstünde kalın kenar bantları belirgindir. Arka kanatta minik siyah benek sırası şeklinde (Sarı halkalar) Kuzeydoğu Anadolu' da bulunan *armenus* alttüründe bu bantlar çok incedir.
- Arka kanat diskal benek genellikle boştur. (Beyaz oklar)

Çokgözlü Amanda(*Polyommatus amandus*)

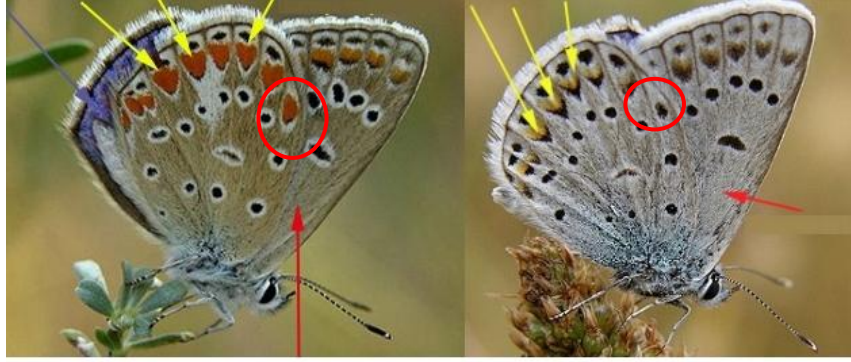

- Bu kartta yer alan tüm kelebeklerde olduğu gibi ,ön kanat bazal bölgede benek taşımaz.
- İri bir kelebek olan bu türün tanınmanın en kolay yolu arka kanatta **kırmızı halkalı** alanda beyaz üçgen taşımasıdır.
- Arka kanat altı turuncu benekleri ayırık seyredebilir.
- Erkek kanat üstü parlak gümüşe çalan mavidir.

Çokgözlü Eşer Mavisi(*Polyommatus escheri*)

Ön kanadında bazal benek taşımayan türümüzün karıştırılabileceği tür ; Çokgözlü Menekşe Mavisi dir. Ayrımı bu tür ile yapılır.

Çokgözlü Menekşe Mavisi

Çokgözlü Eşer Mavisi

- Görüldüğü gibi her iki keleşimizde ön kanat bazal kısmında benek taşımaz. (Kırmızı oklar)
- Kanat kenarındaki üçgenler Menekşe mavisinde turuncu ve geniş olup bazal yönündeki siyah sınırı oluşturan çizgiler incedir ,Eşer mavisinde daha açık renkli ve küçük olan beneklerin önünde kalın ok başı şekilli siyah üçgenler dikkat çeker. (Sarı oklar)

Ç. eşer m.

- Türün tanımında en önemli kriterlerden biri de kırmızı halkalı alanda gösterilen benektir. Bu benek Eşer Mavilerinde siyah ağırlıklı olup turuncu kısmı ya hiç içermeyen ya da çok az içerirken Menekşe mavilerinde turuncu olarak izlenir.

- Kanat üstü tanımı biraz daha dikkat gerektirir. Burada alınan kaydın kalitesi de önemli.

Kanat kenarı detay

- Parlak mavi bir kanat üstüne sahip olup kanat ön kenarı açık renktedir. (Beyaz ok)
- Belirgin beyaz damarlar dikkat çeker.(Siyah oklar)
- Kanat kenarı siyah çizgi belirgindir ve içe uzanan hafif bir pullanma yapar.

Türümüz DTDI kayıtlarında ; 30 Mayıs 1878 Çanakkale-Gelibolu - Bakla Koyu veya Limanı (Port Baklar) kaydı ile yer almaktadır.

2011 yılında alınan Denizli kaydı da sitemizde yer almaktadır. Ancak bu tek kaydın devamında yeni kayıt gelmemesi ve türün hibrit veya varyant birey olma ihtimali dağılımı için soru işareti oluşturmaktadır.

Hazırlayan : Hakan YILDIRIM

Katkı verenler ; Trakel tanı kurulu